Notiser

CELEBERT MÖTE

Den framstående boxaren Mohammad Ali, som dog i somras, skulle på 1960-talet möta Storbritanniens tungviktsmästare Henry Cooper. Innan matchen gick av stapeln stötte han ihop med en äldre engelsk gentleman och Ali frågade honom om vem han trodde skulle vinna. Den åldrige engelsmannen svarade:

– Our 'Enry's capable but I think you'll win.

Detta fick Ali att kommentera:

– You're not as dumb as you look.

Han hade då ingen aning om att den han pratade med var filosofen Bertrand Russell, men senare kom de två att brevväxla ända till Russells död 1970. Russell uppmuntrade bland annat Ali i dennes motstånd mot Vietnamkriget.

MÄNSKLIGHETENS FRAMTID

Den så kallade Stern-rapporten om klimatförändringar från 2006 ansåg att sannolikheten för att mänskligheten upphör att existera under detta århundrade är 9,5 procent. Under en konferens vid Institutet för Mänskligheten Framtid i Oxford ansågs sannolikheten vara 19 procent. Institutets chef Nick Bostrom uppskattade år 2002 sannolikheten till minst 25 procent, troligen betydligt mer. Och astrofysikern Sir Martin Rees ansåg år 2003 att sannolikheten var 50 procent. Det låter ju inte så lovande. Vi får passa på att roa oss så länge vi kan.

NYA BÖCKER

Leon Rappaport (1900–1986) var en polsk-svensk matematiker och författare vars bok *Determinantan* (1962) blev mycket uppmärksammad. 1979 kom sedan *Determinantan II*, med undertiteln *Eva* och nu föreligger *Determinantan III, Den skapande människan*, Fri Tanke 2016. Den innehåller essäer om vetenskap och konst.

Paul Boghossians bok *Fear of Knowledge: Against Relativism and Constructivism* från 2006 finns nu i svensk översättning; *Rädslan för kunskap*, Fri Tanke 2016. Det engelska originalet recenserades i *FT* nr 1, 2013.

För dem som är intresserade av Alan Gewirths moralfilosofi finns nu antologin *Gewirthian Perspectives on Human Rights* (Routledge, 2016), redigerad av Per Bauhn, professor i praktisk filosofi vid Linnéuniversitetet. Boken innehåller tretton nyskrivna bidrag som diskuterar Gewirths teori och dess möjliga politiska, sociala och juridiska tillämpningar.

RÄTTSSKIPNING

I sin kritik (DN 10/4) mot Krigsförbrytartribunalen i Haag – eller åtminstone mot dess dom mot Radovan Karadzic och dess frikännande av Vojislav Seselj – skriver Claudio Tamburrini och Torbjörn Tännsjö: ”En utgångspunkt för vårt resonemang är att, även om straff alltid utmäts för något någon gjort i det förflutna, så bör motiveringen från de rättsliga institutionerna vara framåtsyftande. Vi bör ha de institutioner som är bäst ägnade åt att förbättra våra mänskliga villkor.”

Detta är tvetydigt. Menar de att domsluten ska motiveras med konsekvenskalkyler snarare än med lagregler? Eller menar de att lagreglerna ska motiveras med konsekvenskalkyler? De säger att deras utgångspunkt är kontroversiell, vilket talar för den första tolkningen. Men de säger ju också att *institutionerna* ska vara ägnade åt att förbättra de mänskliga villkoren – vilket nog inte är särskilt kontroversiellt – och det talar för den andra tolkningen.

Hur som helst förordar de sedan något i stil med den Sydafrikanska sanningskommissionen. Men de tycks inte mena att man ska erbjuda amnesti i utbyte mot erkännanden. I stället ska man tydligen tillämpa någon sorts regler som innebär att man erbjuder de anklagade ”att korta ner straffet i utbyte mot relevant information”. På så sätt kan man få reda på hur de serbiska ledarna såg på sin omvärld och hur deras fiender såg på dem. Något som skulle kunna bidra till ”att utveckla en rationell strategi för konfliktlösning” och kanske också få de olika parterna att ”lägga konflikterna bakom sig”. Men straff ska tydligen ändå utmätas.

Man kan fråga sig hur detta ska fungera i praktiken. Skulle Karadzic gå med på att få sitt straff ”nerkortat” mot att han talar om hur han såg på sin omvärld och sina fiender? Behöver han alls någon morot för att berätta om detta? Eller är tanken att han också ska (låtsas) erkänna några egna övergrepp eller moraliska tillkortakommanden? Hur många eller hur allvarliga brister ska han i så fall behöva erkänna för att få straffet nerkortat till, låt oss säga, två år i stället för fyrtio? Och hur ska man göra med Seselj, som ju blev frikänd? Ska man minska beviskraven, så

att han kan dömas – för att sedan få sitt straff nerkortat, om han lämnar ”relevant information”? Det låter inte helt rättssäkert.

LÄMPLIGA NOBELPRIS TILL FILOSOFER

I en omröstning på nätet under hösten 2016, med 565 röstande, om vilka som borde få Nobelpriset i filosofi – om det funnes något – blev resultatet följande:

1. Saul Kripke
2. Noam Chomsky
3. Derek Parfit
4. Thomas Nagel
5. Martha Nussbaum
6. Jurgen Habermas
7. Daniel Dennett
8. Jerry Fodor
9. John Searle
10. Amartya Sen

Timothy Williamson och den knepige John McDowell var nära att komma med bland de tio främsta kandidaterna. Det kan tilläggas att Kripke, Parfit och Nagel redan har fått det svenska Rolf Schock-priset i logik och filosofi, samt att Sen har fått Ekonomipriset till Nobels minne.

LIVETS MENING – ENLIGT EN KÄND FÖRFATTARE

Life’s but a walking shadow, a poor player
That struts and frets his hour upon the stage
And then is heard no more; it is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury,
Signifying nothing.

TIDENS GÅNG

Just nu, när detta skrivs, är klockan 11:43 (i Stockholm). Detta är ett faktum. Det är sant. Men det är inte något som passar in i vår naturvetenskapliga världsbild. Ty naturvetenskapen har ingen plats för begreppet ”nu”. Det är ju inte så att man kan ersätta ”nu” med det aktuella klockslaget. Man kan visserligen säga att klockan 11:43 är klockan 11:43, men detta är ju en ren truism och alltså inte detsamma som att klockan nu är 11:43, vilket inte är en truism, utan snarare falskt, eftersom hon nu har hunnit bli 11:44. Albert Einstein har också påpekat att ”nuet” inte kan

ha någon plats i fysiken eller överhuvud taget i vetenskapen. Visserligen skrev han också i ett privatbrev strax före sin död att ”för oss bekännande fysiker är skillnaden mellan det förflutna, nuet och framtiden bara en illusion” – något som ofta har citerats – men det är knappast något som ska tas på allvar som en vetenskaplig utsaga. Det är ju ingen illusion att klockan nu är 11:46. Och att den nyss var 11:43. Det är visserligen inte ett fysikaliskt faktum, men det är likafullt ett faktum. Att tiden går – vilket bl.a. visar sig i att klockan nyss var 11:43, men nu är 11:48 – är inte heller ett fysikaliskt faktum, men det är ändå ett faktum. Ett faktum som fysiken inte tycks kunna förklara. Åtminstone än så länge. Men om fysiken någon gång når fram till en mer tillfredsställande världsbild än den nuvarande, så borde den åtminstone kunna förklara att vi upplever tidens gång.

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Agnieszka Proszewska* är doktorand och lärare i filosofi vid Jagellonska universitetet i Krakow, *Lars Bergström* är professor emeritus i praktisk filosofi, *Roger Fjellström* är docent i praktisk filosofi i Umeå (samt bl.a. författare, förläggare och bildkonstnär), *Anders Bartonek* är lektor i filosofi på Södertörns högskola, *Karl Pettersson* har doktorerat i praktisk filosofi i Uppsala och *Eric Brandstedt* är postdoc i filosofi i Lund samt vid London School of Economics.